

L'arqueologia del vi a Mas dels Frares

El centre experimental i celler de la URV es testimoni per tercer any consecutiu de les excavacions arqueològiques que confirmen el conreu de la vinya i la producció de vi en època romana

Els grecs tenen una dita que diu "excava allà on et trobis". La vaig descobrir fa pocs dies al llibre "Mares i fills" de **Theodor Kallifatides**. En un viatge amb avió al seu país, l'escriptor suec d'origen grec comparteix seient amb una arqueòloga que hi fa referència. En una breu conversa, li explica a Kallifatides "hi ha més vida a sota terra que a sobre. L'única diferència és el soroll". I afegeix: "El pitjor de tot és que no tenim possibilitats d'ocupar-nos de tot el que trobem. Moltes troballes les tornem a enterrar, perquè es conservin millor per a les generacions futures". La causalitat o la casualitat ha fet que el centre experimental i celler **Mas dels Frares** de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona (URV) s'alcés fa uns anys en uns terrenys fèrtils del municipi de Constantí, on en època romana ja s'hi conreava la vinya. Ho testimonien les excavacions arqueològiques que s'hi estan realitzant des de fa 3 anys amb la participació de l'**Institut Català d'Arqueologia Clàssica** (ICAC), l'Ajuntament del municipi i el Consell Regulador de la **DO Catalunya**. És a dir que les vinyes verdes de Mas dels Frares, on els estudiants hi fan pràctiques de viticultura, testimonien les excavacions de la vil·la romana on s'han trobat evidències de fa 2.000 anys de conreu de vinya i producció de vi. Durant vuit segles, del I aC al VII dC, el jaciment va estar actiu i segons els estudis realitzats sembla que l'època de màxima esplendor es va situar entre els segles primer i

tercer. Hi ha un fil invisible que connecta passat i present i que vincula aquesta parcel·la del Tarragonès al món del vi; el projecte de recuperació patrimonial dirigit per l'investigador de l'ICAC, **Josep Maria Macias**, va deixant rastre del llegat vitivinícola a Mas dels Frares des de la civilització romana.

Troballes arqueològiques a Mas dels Frares. Foto: ICAC.

La campanya d'excavació d'aquest estiu amb la direcció tècnica dels arqueòlegs **Karen Fortuny i Francesc Rodríguez** ha permès localitzar un gran dipòsit, al límit de l'excavació, que recolliria el vi ja premsat abans que s'iniciés el procés de vinificació. "Tenim una imatge molt clara de què aquest assentament romà va ser un complex termal en un context productiu agrícola. Pensem que és de vi perquè en diferents campanyes hi hem localitzat fragments de dolies i tenalles, llavors de raïm i un espai possiblement destinat al premsat", dirà Rodríguez. **La principal troballa d'aquest 2021 ha estat el dipòsit quadrat, d'un metre i mig per 40 centímetres, amb revestiment de morter, preparat per contenir grans quantitats de líquid.** També s'han identificat les escales per accedir a l'interior del dipòsit i una canalització que donaria pas al vi. Des de l'ICAC s'explica que "els treballs agrícoles d'època moderna i contemporània a les finques dels voltants han afectat profundament la possibilitat de registrar de forma correcta els indicis del magatzem de vi, de manera que les troballes més significatives es centren amb una sèrie de dipòsits que podrien tenir relació amb aquesta activitat". Amb l'excavació d'aquest juliol també s'ha ampliat el coneixement del conjunt termal i ha quedat confirmada la important disponibilitat de recursos hídrics a la vil·la romana.

El jaciment arqueològic de Mas dels Frares es troba a dins de les 7 hectàrees destinades al cultiu de la vinya, que són gestionades per la URV. S'hi estudien prop de 70 varietats diferents de raïm i

s'hi elabora vi, de manera que els estudiants de la universitat tarragonina poden fer treball de camp i posar en pràctica tots els coneixements adquirits de viticultura i enologia. A les excavacions de 2019 i 2020 es va constatar que hi havia una vil·la romana senyorial i es van trobar restes de producció agrícola amb grans tenalles. L'ICAC considera que les excavacions a Mas dels Frares "poden aportar nous testimonis històrics de la llarga tradició vitivinícola a Catalunya des de les èpoques fenícia i romana i demostrar que en un espai contigu al celler experimental, on avui es formen els futurs enòlegs, ja s'hi feia vi en època romana". L'arqueòleg Josep Maria Macias confirma que **"la conservació del jaciment és molt bona i a més a més de constatar-se l'existència d'una residència termal, hi ha una presència clara durant dos o tres segles d'un centre productor de vi, que confirmaria el magatzem localitzat aquest estiu.** Finalitzada l'excavació, estudiarem i analitzarem totes les troballes i prepararem la documentació per renovar el projecte i seguir excavant per obtenir informació nova sobre la vil·la romana".

Tast de vins a Mas dels Frares. Foto: ICAC.

A Mas dels Frares es combina recerca, docència i divulgació, per això els treballs arqueològics han comptat amb la participació de 12 estudiants del Grau d'Història de l'Art i Arqueologia i del Màster en Recerca Avançada en Estudis Humanitaris de la URV i del Grau d'Arqueologia de la Universitat Complutense de Madrid, que han fet tasques d'excavació i dibuix arqueològic, consolidació arquitectònica i estudi de materials. Les excavacions han permès caracteritzar el nivell de conservació del jaciment i s'ha constatat el ventall cronològic de la vil·la. I entre els fets anecdòtics hi ha l'haver recuperat "un abocament d'ostres fruit d'un àpat rellevant". Mas dels Frares no és l'únic jaciment arqueològic a Constantí, també hi ha la **vil·la romana de Centelles** que és única a tota la península ibèrica per l'estat de manteniment de la cúpula. La DO Catalunya s'ha sumat al projecte no només amb una important aportació econòmica, sinó també oferint un tast de

vins per cloure la primera fase del projecte de recuperació patrimonial. El repertori ha estat: el vi blanc de la URV, el rosat Viña Esmeralda de Família Torres i el negre Plana d'en Fonoll de l'Agrícola de Bot, demostrant tots tres la diversitat i qualitat enològica al país amb tres models d'empresa diferents: la universitat, un celler familiar de prestigi internacional i una cooperativa de la Terra Alta. D'haver-se servit ostres, segurament la URV les hagués harmonitzat amb un dels seus escumosos.